

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги
со уникатни приказни достоини за нивното време...

Наслов на оригиналот

Firefly lane

© Kristin Hannah, 2008

Соругит © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам книги, 2019

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги

Преведувач Ивана Шутиновска

Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев

Компјутерска обработка Деана Николовска

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Печатница Наумовски, Скопје - 2018

Тираж 1200 примероци

Сите права за книгата се задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без согласност од издавачот.

Улицата на
светулките

Кристин Хана

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

Оваа книга ни е посветена „нам“. На девојките. Пријателките кои се гледаат низ тежки времиња, големи и мали, во текот на годините. Знаете кои сте. Благодарам:

На луѓето кои создадоа голем дел од моите спомени: мојот татко Лоренс, мојот брат Кент, мојата сестра Лора, мојот сопруг Бенџамин и мојот син Такер. Каде и да сме во светот, сите се наоѓате во моето срце;

И на мојата мајка, која беше инспирација за многу мои романи; најмногу за овој.

Најдоброто огледало е стар пријател.

Џорџ Херберт

1

Порано се нарекуваа девојките од Улицата на светулките. Тоа беше многу одамна - пред повеќе од три децении - но сега, додека таа лежеше в кревет и ја слушаше зимската бура што беснееше надвор, се чинеше како да беше вчера.

За време на минатата недела (без сомнеж, најлошите седум дена од нејзиниот живот), таа ја загуби способноста да се оддалечи од сеќавањата. Во последно време, често во нејзините соништа беше 1974 година; повторно беше тинејџерка која созреваше во сенката на изгубената војна, возејќи го велосипедот покрај најдобрата другарка во толку целосна темнина, што речиси беше невидлива. Местото беше важно само поради лоцирањето во просторот, но се сеќаваше на него со сите живописни детали: кривулеста асфалтна лента од двете страни обрабена од канали со матна вода и ридови со густа трева. Пред да се сретнат, патот како да не водеше никаде; тоа беше обичен селски пат наречен по инсект кој никој не го видел во овој зафрлен сино-зелен агол од светот.

Тогаш видоа, едната низ очите на другата. Кога заедно стоеја на ридот, наместо високите дрвја, калливите дупки и далечните снежни планини, ги видоа сите места на кои еден ден ќе отидат. Навечер, се искрадноуваа од нивните соседни куќи и се среќаваа на патот. На бреговите на реката Пилчак пушеа украдени цигари, плачеа на стиховите на песната „Billy, don't be a hero“ и си кажуваа сè една на друга, приближувајќи ги животите еден до друг до крајот на летото, кога не се знаеше каде почнува едната девојка, а каде завршува другата. На сите што ги познаваа им станаа познати едноставно како ТалииКејт и повеќе од триесет години тоа пријателство беше преградата на нивните животи:

силна, трајна и цврста. Можеби музиката се смени со годините, но ветувањата дадени на Улицата на светулките останаа.

Засекогаш најдобри пријателки.

Веруваа дека ветувањето ќе трае, дека еден ден ќе бидат старици во столови на нишање на крцкава платформа кои низ смеа ќе зборуваат за своите животи.

Се разбира, сега ѝ беше појасно. Повеќе од една година си велеше дека е добро, дека може да продолжи без најдобрата пријателка. Понекогаш дури и веруваше во тоа.

Потоа ќе ја слушнеше музиката. Нивната музика. „Goodbye Yellow Brick Road“. „Material girl“. „Bohemian Rhapsody“. „Purple Rain“. Вчера, додека пазаруваше, една лоша верзија на Muzak, на „You`ve Got a Friend“ ја расплака, веднаш до ротквиците.

Ја повлече покривката и стана од креветот, внимателно за да не го разбуди човекот што спиеше покрај неа. Остана таму извесно време и гледаше во него во темнината од сенките. Дури и во сонот, тој имаше загрижен изглед.

Го зеде телефонот, излезе од спалната соба и низ тивкиот ходник се упати кон платформата. Стоеше таму, ја гледаше бурата и собираше храброст. Додека ги внесуваше познатите бројки, се прашуваше што да ѝ рече на поранешната најдобра другарка по сите тие месеци, како да почне. *Неделава беше лоша... животот ми се распаѓа...* или едноставно: *Потребна си ми.*

Преку темниот и турбулентен Саунд, телефонот засвони.

Прв дел
СЕДУМДЕСЕТТИТЕ

Кралица на танцот
Млада и слатка, само седумнаесетгодишна

2

Во поголемиот дел од земјата, 1970 година беше година на пресврти и промени, но во куќата на улица Магнолија, сè беше тивко и мирно. Внатре, десет-годишната Тали Харт седеше на ладниот дрвен под и градеше дрвена колиба за нејзините кукли, што спиеја на мали розови салвети. Да беше во својата соба, ќе пуштеше плоча од *Jackson Five*, но во дневната немаше ниту радио.

Нејзината баба не сакаше многу музика, ниту телевизија, ниту игри. Најчесто - како и сега - бабата седеше во столот на нишање покрај каминот и везеше. Имаше изработено илјадници парчиња, најголемиот дел со цитати од Библијата. За Божиќ ги подаруваше на црквата, каде што се продаваа во текот на добротворните акции.

А дедо ѝ... па, тој мораше да молчи. Откако доживеа мозочен удар, остана неподвижен. Понекогаш свонеше со свончето и единствено тогаш Тали ја гледаше баба ѝ да трча. На првото одсвонување на свончето, ќе се насмеуваше и ќе речеше, „Ох, леле“ и ќе истрчаше во ходникот најбрзо што можеа да ја однесат папучите.

Тали посегна по жолтокосиот Трол. Тивко потпевнувајќи, го тераше да игра со куклата Каламити на песната „Daydream Believer“. На половина песна, се слушна тропање на вратата.

Тоа беше толку неочекуван звук, што Тали престана да си игра и погледна нагоре. Освен во неделите, кога господин и госпоѓа Битл доаѓаа да ги однесат во црква, никој никогаш не доаѓаше.

Баба ѝ го стави везивото во розовата пластична корпичка покрај столот и стана, минувајќи низ собата со бавно тетеравење, што во последните години стана вообичаено. Кога ја отвори вратата настана долга тишина, а потоа рече, „Ох, леле“.

Гласот на нејзината баба звучеше чудно. Сиркајќи од страна, Тали забележа висока жена со долга, разбушавена коса и непостојана насмевка. Таа беше една од најубавите жени што Тали ги видела: млечно бел тен, остар нос и високи јаболчници што се пресекуваа со малечката брада, кафени очи што бавно се отвораа и затвораа.

„Ова не е некој поздрав за твојата одамна изгубена ќерка“. Жената помина покрај бабата и отиде право кај Тали и се наведна до неа. „Дали ова е мојата малечка Талула Роуз?“

Ќерка? Тоа значеше...

„Мамичке?“ таа восхитено шепна, плашејќи се да поверува. Долго време го чекаше тоа, сонуваше за тоа: враќањето на нејзината мамичка.

„Ти недостигав?“

„Ох, да“, рече Тали, обидувајќи се да не се насмее. Но беше среќна.

Бабата ја затвори вратата. „Зошто не дојдеш во кујната да се напиеш кафе?“

„Не се вратив за кафе. Се вратив по ќерка ми.“

„Немаш скршена пара“, уморно рече бабата.

Мајката изгледаше изнервирано. „Па што?“

„На Тали ѝ треба...“

„Мислам дека знам што ѝ треба на мојата ќерка“. Мајка ѝ изгледаше како да сакаше да се исправи, но не ѝ успеваше. Беше неурамнотежена, а очите ѝ беа чудни. Околу прстот моташе прамен од долгата виткана коса.

Бабата отиде до нив.

„Одгледувањето дете е голема одговорност, Доро-ти. Можеби ако се преселиш овде и ја запознаеш Тали, ќе бидеш подготвена...“ Застана, потоа се намурти и тивко рече, „Пијана си“.

Мајката се закикоти и ѝ намигна на Тали.

И Тали ѝ намигна. Пијанството не беше лоша работа. Нејзиниот дедо порано често пиеше пред да се разболи. Дури и баба ѝ понекогаш пие чаша вино.

„Роденден ми е, мајко, или си заборавила?“

„Роденден?“ Тали се исправи. „Почекај овде“, рече

и истрча во собата. Срцето силно ѝ чукаше додека пребаруваше низ фиоките, расфрлајќи ги работите и барајќи го ќерданот од макарони и мониста што минатата година го направи за мајка си на часовите по Библија. Бабата се муртеше додека таа го нижеше, велејќи ѝ да не се надева премногу, но Тали не можеше да го направи тоа. Со текот на годините, нејзините надежи се зголемуваа. Го стави во дебот и излета од собата навреме за да ја слушне мајката кога велеше, „Не сум пијана, драга мајко. Повторно сум со моето дете по три години. Љубовта е врвното пијанство“.

„Шест години. Таа имаше четири години кога ти последен пат се појави овде“.

„Толку време помина?“ збунето рече мајката.

„Пресели се овде, Дороти. Можам да ти помогнам“.

„Како минатиот пат? Не, благодарам“.

Минатиот пат? Мамичка доаѓала порано?

Бабата воздивна, а потоа грубо рече, „Колку долго ќе ми се лутиш за тоа?“

„Тешко дека тоа има рок на траење, нели? Дојди, Талула“. Мајка ѝ се затетерави кон вратата.

Тали се намурти. Ова не требаше вака да се случи. Нејзината мамичка не ја бакна, ниту ја прегрна, ниту ја праша како е. И сите знаат дека за да заминеш треба да спакуваш куфер. Покажа кон вратата од собата. „Моите работи...“

„Не ти требаат тие материјални глупости, Талула“.

„М?“ Тали навистина не разбираше.

Бабата ја повлече во прегратка што мирисаше слатко и познато, на пудра и лак за коса. Тоа беа единствените раце што некогаш ја прегрнале Тали, таа беше единствената личност со која се чувствуваа безбедно и одеднаш се почувствува исплашено. „Бабо?“ рече повлекувајќи се назад. „Што се случува?“

„Доаѓаш со мене“, рече мајката и посегна кон рамката од вратата за да се стабилизира.

Бабата ја фати за рамената и малку ја протресе. „Го знаеш нашиот телефонски број и адреса, така? Јави ни се ако се исплашиш или нешто тргне наопаку“. Таа плачеше; глетката на нејзината силна, тивка баба

ја исплаши и збуни Тали. Што се случуваше? Што имаше погрешено?

„Извини, бабичке, јас...“

Мајката замавна, ја грабна за рамото и силно ја затресе. „*Никога*ш да не се извинуваш. Изгледаш патетично. Дојди“. Ја зеде Тали за рака и ја повлече кон вратата.

Тали се тетеравеше зад мајка си кога излегуваа од куќата по скалилата и преку улицата кон за'рѓаното комбе со пластични налепници со цвеќиња и жолт симбол за мир насликан на страната.

Се отвори вратата; низ неа излезе густ сив чад. Низ маглата забележа тројца луѓе во комбето. Црномурест маж со огромна афро-фризура и црвена трака кој седеше на возачкото место. Зад него седеше жена со елек со реси и ригести панталони, со кафена марама врз русата коса; покрај неа седеше маж со свонарки и избледена маица. Подот на комбето беше обложен со кафен тапаир; наоколу беа расфрлани неколку лулиња заедно со празни пивски шишиња, обвивки од храна и касети.

„Ова е моето дете, Талула“, рече мајката.

Тали не рече ништо, но мразеше кога ја нарекуваа Талула. Подоцна ќе ѝ го каже тоа на мајка си. Кога ќе останат сами.

„Супер“, рече некој.

„Иста е како тебе, Дот. Не можам да поверувам“.

„Влезете“, грубо рече возачот. „Ќе задоцниме“.

Човекот во валканата маица посегна по Тали, ја фати околу половината и ја внесе во комбето, каде што таа внимателно се смести на колена.

Мајката влезе и ја тресна вратата. Низ комбето почна да ечи чудна музика. Сè што можеше да разбере, беа неколку зборови: *нешто се случува овде...* Од чадот, сè изгледаше како надвор од фокус.

Тали се собра за да направи место покрај себе, но мајката седна до жената со марамата. Веднаш почнаа да зборуваат за свињи и маршеви и за некој човек по име Кент. Ништо од тоа не ѝ беше јасно на Тали, а од чадот почна да ѝ се врти. Кога човекот до неа го запали лулето, таа воздивна со разочарување.

Човекот ја слушна и се сврте кон неа. Ѐ дувна облак од сив чад во лицето и се насмевна. „Препушти се на текот, девојче“.

„Погледни како ја облекла мајка ми“, огорчено рече мајката. „Како да е мала кукла. Како може да биде вистинска ако не се извалка?“

„Така е, Дот“, рече човекот кога дувна од чадот и се наведна назад.

Мајката за првпат ја погледна Тали; *навистина* ја погледна.

„Запамети го тоа, дете. Животот не е готвење, чистење и раѓање деца. Животот е слобода. Да го правиш тоа што го сакаш. Можеш да бидеш проклетниот претседател на Соединетите Американски Држави, ако сакаш“.

„Добро ќе ни дојде нов претседател“, рече возачот.

Жената со марамата ја погали мајката по бедротото. „Така си е. Подај ми го лулето, Том“. Се закикоти.

Тали се намурти и во стомакот почувствува нов вид срам. Мислеше дека убаво изгледа во фустанот. И не сакаше да биде претседател. Сакаше да биде балерина.

Но најмногу сакаше нејзината мајка да ја сака. Се повлече настрана додека не се приближи до мајка си. „Среќен роденден“, тивко рече и ја пикна раката во џебот. Го извади ѓерданот кој трпеливо го изработуваше и се мачеше долго време лепејки ги светките, додека останатите деца си играа. „Ова го направив за тебе“.

Мајката го грабна ѓерданот. Тали чекаше и чекаше мајка р да р се заблагодари и да го стави ѓерданот, но таа не го направи тоа; само седеше и се нишаше на музиката и зборуваше со пријателите.

Тали најпосле ги затвори очите. Ѐ се приспа од чадот. Најголем дел од животот р недостигаше мајка р, но не како што на дете му недостига играчка што не може да ја најде или другар што престанал да доаѓа да си игра. Нејзе р *недостигаше* мајката. Тоа постојано беше во неа, празниот простор што тапо болеше преку денот, а остро навечер. Си вети себеси дека ако се врати мајка р, ќе биде добра. Совршена. Што и да рекла или направила погрешно, ќе го поправи. Најмногу од сè сакаше мајка р да биде горда.

Но сега не знаеше што да прави. Во нејзините соништа, секогаш заминуваа сами, држејќи се за раце.

„Стигнавме“, ќе рече мајка ѝ од сонитата кога ќе се искача по ридот до нивната кука. „Нашiot сладок дом“. Потоа ќе ја бакнеше Тали и ќе ѝ шепнеше, „Многу ми недостигааше. Ме немаше бидејќи...“

„Талула. Разбуди се“.

Тали нагло се разбуди. Главата ѝ пулсираше, а грлото ја болеше. Кога се обиде да рече, „Каде сме?“, сè што излезе од неа беше кречање.

Сите се насмеаја на тоа и продолжија да се смеат додека излегуваа од комбето.

На улицата во центарот на Сиетл, насекаде имаше врвлица, луѓето скандираа и се дераа и држеа знаци на кои пишуваше ВОДЕТЕ ЛЌУБОВ, А НЕ ВОЈНА и НЕ, НЕ, НЕМА ДА ЗАМИНЕМЕ. Тали за првпат виде толку луѓе на едно место.

Мајката ја фати за рака и ја повлече до себе.

Остатокот од денот беше вистински хаос од скандирање и пеење песни. Тали во секој миг беше преплашена дека ќе се пушти од раката на мајка си и ќе биде одведена од толпата. Не ѝ олесни кога се појавија полицајците бидејќи имаа пиштоли на коланите, палки во рацете и пластични штитници што им ги покриваа лицата.

Но толпата само маршираше, а полицијата само гледаше.

Додека се стемни, таа беше гладна и уморна и ја болеше главата, но тие продолжуваа да одат по улиците. Толпата сега беше поинаква; луѓето ги имаа тргнато знаците и беа почнале да пијат. Понекогаш ќе чуеше цела реченица или дел од разговор, но ништо од тоа ѝ немаше смисла.

„Ги виде свињите? Умираа да ни ги скршат забите, но ние бевме мирни, човече. Не можеа да нè допрат. Еј, Дот, си го присвои цоинтот“.

Сите околу нив се изнасмеаја, најмногу мајката. Тали не можеше ништо да сфати и имаше ужасна главоболка. Околу нив се собираа луѓе, играа и пееја. Од некаде почна да се слуша музика.

И одеднаш, таа повеќе не се држеше за ништо.

„Мамичке!“ вресна.

Никој не се одсва ниту се сврти кон неа, иако насекаде имаше луѓе. Се пробиваше низ толпата и врескаше по мајка ѝ додека гласот не ѝ откажа. Најпосле, се врати каде што последно ја виде мајка си и чекаше.

Ќе се врати.

Солзи ѝ се лееја по образите додека чекаше, обидувајќи се да биде храбра.

Но мајката не се врати.

Со години потоа се обидуваше да се сети што се случи следно, но сите тие луѓе беа како облак што ѝ ги засенуваше сеќавањата. Се сеќаваше само на одењето по валкани цементни скалила покрај сосема празната улица, забележувајќи полицаец на коњ.

Високо над неа, тој се намурти и рече, „Еј, малечка, сама си?“

„Да“, беше сè што можеше да рече без плачење.

Ја однесе назад во куќата на улица Кралицата Ана, каде што баба ѝ цврсто ја прегрна и ја бакна, велејќи ѝ дека не било нејзина вина.

Но Тали не мислеше така. Мислеше дека денеска направила нешто погрешно, дека била непослушна. Следниот пат кога нејзината мајка ќе се врати, ќе даде сè од себе. Вети дека ќе биде претседател и никогаш повеќе нема да се извинува.

Тали најде табела со претседателите на Соединетите Држави и го запомни секое име по ред. Со месеци потоа на сите им кажуваше дека ќе биде првата жена претседател; дури и престана да оди на балет. На единаесеттиот роденден, додека бабата ги палеше свеќите на тортата и пееше нежна верзија на роденденската песна, Тали постојано погледнуваше кон вратата, мислејќи, *Ова е моментот*, но никој не затропа, а телефонот не засвони. Подоцна, со отворените подароци околу себе, се обиде да биде насмеана. Пред неа, на масичката се наоѓаше празен албум. Како подарок не беше најдобар, но баба ѝ секогаш ѝ подаруваше такви работи - проекти за да се занимава и да биде мирна.

„Не се ни јави“, рече Тали, погледнувајќи нагоре.

Бабата уморно издиша. „Мајка ти има... проблеми, Тали. Слаба е и збунета. Мора да престанеш да глумиш дека работите се поинакви. Важно е тоа што ти си силна“.

Милион пати го имаше слушнато тој совет. „Знам“.

Бабата седна покрај Тали на излитениот цветен кауч и ја повлече на skutot.

Тали обожаваше кога баба ѝ ја држеше. Се мушна во неа и го стави лицето на нејзините меки гради.

„Посакувам работите со мајка ти да беа поинакви, Тали, ти се колнам, но таа е загубена душа. Веќе долго време е така“.

„Затоа не ме сака?“

Бабата ја погледна. Црните очила ѝ ги зголемуваа светлосивите очи. „Те сака, на свој начин. Затоа постојано се враќа“.

„Ова не ми личи на љубов“.

„Знам“.

„Мислам дека дури и не ѝ се допаѓам“.

„Јас не ѝ се допаѓам. Се случи нешто пред многу години, а јас не... Но сега не е важно“. Бабата уште посилено ја стегна Тали. „Еден ден ќе ѝ биде жал што ги пропуштила овие години со тебе. Сигурна сум во тоа“.

„Ќе ѝ го покажам албумот“.

Бабата не ја погледна. „Тоа ќе биде фино“. По долга тишина, рече, „Среќен роденден, Тали“, и ѝ го бакна челото. „Сега ќе појдам кај дедо ти. Денеска не му е добро“.

Откако баба ѝ замина, Тали остана таму гледајќи во првата празна страна на новиот албум. Еден ден, тоа ќе биде совршениот подарок за мајка ѝ, со кој ќе ѝ покаже што пропуштила. Но како ќе го пополни? Имаше нови фотографии од неа, фотографирани од мајките на другарчињата на забавите и екскурзиите, но не беа многу. Очите на баба ѝ не беа доволно добри за да ја фотографира. А имаше само една фотографија од мајка си.

Зеде пенкало и многу внимателно го испиша датумот во горниот десен агол, а потоа се намурти.

Што друго? Драга мамичке. Денеска ми беше единаесеттиот роденден...

По тој ден, почна да собира артефакти од својот живот. Училишни и спортски фотографии, билети од кино. Со години, кога и да имаше убав ден, брзаше дома и пишуваше за тоа и лепеше сметки или билети од местата што ги посетила или од тоа што го правела. Низ тоа патешествие, почна да додава „украси“ за да се чувствува подобро. Тоа не беа лаги, само преувеличувања. Сè што еден ден ќе ја направи горда нејзината мајка. Го исполни албумот, а потоа и друг и трет. На секој роденден добиваше нов албум, сè додека не навлезе во тинејџерските години.

Тогаш нешто ѝ се случи. Не беше сигурна што, можеби беа градите што пораснаа побрзо од другите или можеби се умори од сведувањето на животот на хартија што никој не бараше да ја види. Кога наполни четиринаесет години, веќе заврши со тоа. Сите албуми ги смести во голема картонска кутија што ја стави на дното од орманот и ја замоли баба ѝ повеќе да не ѝ купува.

„Сигурна си, душо?“

„Да“, беше нејзиниот одговор. Повеќе не ѝ беше гајле за мајка ѝ и се обидуваше да не мисли на неа. Всушност на училиште, на сите им кажа дека мајка ѝ загинала во несреќа на брод.

Лагата ја ослободи. Престана да купува облека во одделот за девојчиња и поминуваше време во тинејџерскиот дел. Купуваше тесни, кратки маици што ѝ ги истакнуваа градите и панталони со ниска половина во кои задникот ѝ изгледаше добро. Мораше да ја крие облеката од нејзината баба, но тоа беше лесно; пуфкаст елек и краток поздрав и излегуваше од куќата облечена како што таа сакаше.

Сфати дека ако се облекува внимателно и се однесува на одреден начин, популарните деца сакаа да се дружат со неа. Во петочните и саботните вечери ќе ѝ кажеше на бабата дека престојува кај некоја другарка и одеше да вози ролшуи на Лејк Хилс, каде што никој не ја прашуваше за семејството или ја гледаше како „кутрата Тали“. Научи да пуши цигари без да кашла и да цвака гума за цвакање за да го прикрие здивот.

До осмо одделение, беше една од најпопуларните девојки во училиштето, а имањето многу пријатели беше полезно за неа. Кога беше доволно зафатена, не мислеше на жената на која не ѝ беше потребна.

Понекогаш, сè уште се чувствуваше... не баш осамена... туку нешто слично. Изгубена, можеби. Како сите луѓе со кои го поминуваше времето да биде замена за нешто.

Денес беше таков ден. Седеше на вообичаеното место во училишниот автобус и го слушаше вревењето на озборувањата околу неа. Сите како да зборуваа за семејни работи; таа не се вклопуваше во разговорот. Не знаеше што значи да се караш со помалиот брат или да бидеш казнет бидејќи им возвраќаш на родителите или да одиш во трговскиот центар со својата мајка. Кога автобусот застана на нејзината станица, таа забрза и гласно ги поздрави пријателите, смеејќи се и мавтајќи. Глумеше; многу често го правеше тоа во последно време.

Откако автобусот замина, го стави ранецот на грбот и тргна по долгиот пат до дома. Само што сврте на аголот, го забележа.

Таму, паркирано преку улицата, пред куќата на баба ѝ, се наоѓаше старо црвено комбе. Лепенките со цветови сè уште стоеја на страните.